

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA LAURORA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-Pamo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

Es Val-Deu des DIETARI

Es plec que vau enviar de París devers dia 9 de matx, aont feyasa relació de lo qu'havia vist el dies 5, 6 i 7 de dit més, se va perdre p'es camí, no sé si per culpa des correu de França o des d'Espanya. Per deixar completa sa relació de tots es dies de *Eixida*, he hagut de tornar escriure allò que's va perdre, i avuy e-hu posam per donar es *Val-Deu* an aquest bo de *Dietari*, que m'es sortit tan llargarut.

Dia 5 de matx

Cap a Reims.—La Seu

Avuy he hagut de dir missa (1) més demati que ets altres dies per porer esser a les vuyt a s'estació del nort, aont mos som trobats ab En Ramón Abadal, segons estàvem convenguts d'ahir vespre; mos som afitats dins es *ràpid* de Reims, qu'es partit a les vuyt i quart, i de d'allà com cent mil llamps! Vos assegure que m'feyem de via. Reims es devers 150 kilometres lluny de París cap a llevant, ben aprop de sa frontera alemanya. Es una ciutat preciosa, gran, plana, de carrers amples ab bones acerres, ben adasats, cases ben encitronades i no gayre altes.

E-hi anàvem per veure la Seu, sa famosa Seu de Reims, una de ses més anomenades del mon. Ja hu crec que de s'estació mos n'hi som anats tot dret, i al punt mos som trobats devant sa seua magnífica i estupenda fatxada, sens dupte una de ses més notables que ets hemos hagen engirgolades a cap edifici. Desgraciadament no hi ha allà devant una gran plassa com a devant la Seu de París i devant sa de Chartres i devant sa de Colonia; e-hi ha un carrer molt ample, pero pega a un costat no a's mitx de sa fatxada.

Aquesta Seu la comensaren l'any 1212, enguany fa set cents anys, i l'any 1243 ja hi digueren missa; casi tota s'acabà dins es sigle XIII. Per lo meteix es de sa millor temporada de s'arquitectura ogival. Fa tres naus de deu nasts, sens capelles, creuer de tres naus, sens cúpula, i es cap de sa creu també fa tres naus i una nau absidal que volta per darrera s'abside, i hi desemboquen cinc capelles de trassa elegantíssima, policromades, ab finestral de vidres pintats un poc massa clars. A sa nau major i an es creuer part demunt ses arcades de ses naus des costats corre un trifori o faixa de arcadetes a manera de galeries i part demunt s'obrin grandiosos finestral, fins a ses voltes i de tota s'amplaria des trast. Molt d'ells tenen vidres des sigle XIII, desgraciadament molt tudats i borrosos, pero d'uns tons de color estupents, meravellosos. ¡Quina cosa qu'es aqueixa, que ses vidrieres des sigle XIII i XIV son encara ses reynes de totes ses vidrieres, ogivals i no

ogivals, per la netedat, brillantor i fondaria de colors i de tons! Ses vidrieres de s'abside son també pintades, pero modernes, i molt inferiors a ses antigues. Lo qu'es molt notable son ses vidrieres de dalt es portal major i des dos caps des creuer. Aqueys dos caps i es cap de sa nau major, a sa fatxada, es tot un finestral o claraboya, tot calat i guarnit de vidres de colors, alguns antics, meravellosos; altres moderns, ben acceptables.

Aqueixes vidrieres colossals son d'un efecte imponderable, prodigiós. Ses vidrieres de ses naus laterals son de vidres grisencs, i resulten detestables perque deixen passar massa claror crua, desentonada. Baix d'aqueys finestral penjen uns tapissos flamencs d'allò bo de tot.

Es pilars divisoris de ses naus abaix son redons ab columnetes atracades; part demunt es capitells son feixos de columnetes que s'enfilen ayrosíssimes per amunt fins a sostenir ets arcs torals i nirvis diagonals de ses voltes, solemnes fora mida. Es quatre pilars des trast central des creuer son feixos de setze columnes.

El chor i presbiteri ocupen s'abside, es tres trasts des cap de sa creu, es trast quadrat central des creuer i tres trasts més de sa nau major. No hi ha més tanca qu'unes barreres molt lises i clares, que no aturen sa vista de res. Es cadirat es molt baix de respelera. L'altar major s'està sensa retaule, just ab el St. Crist i es sis canelobres. Aquest chor es tan gran perque hi feyen sa consagració i coronació des Reys de França, i hi assistia tota la Cort, que s'hi havia de compondre.—Aqueixa solemníssima cerimonia se feya an aqueixa Seu perque St. Remigi, que convertí el rey de França Clodoveu, el batià solemnement aquí l'any 496, i aquí se conservava s'ampolla des crisma ab que's feya tal consagració. Aquest rite sagrat se feu fins a sa Revolució francesa. Després d'ella sols se feu sa consagració de Charles X. An En Lluís XVIII no l'arribaren a consagrar.—Aquest chor resulta massa llarc, i desgracia aquesta Seu estupenda.

Aquesta Seu es tant o més garrida i acabada per defora que no per dedins.

Presenta tots es seus defores magnífics, esbelts de tot; a certs endrets, sense acabar. Segons es pla primitiu, havia de tenir set campanars: dos a sa fatxada, dos a cada cap des creuer i un an es centre des meteix creuer. Es des caps des creuer només arriben fins an es partiment de sa teulada i acaben ab una piràmide poc afuada; es des centre des creuer no s'alsa gayre més que s'anguila o cresta de sa teulada. Es dos de sa fatxada se'n pugen molt més amunt, pero també les falta sa cucuya; així i tot tenen devers trecent cinquanta pams. Es costats de ses naus majors i laterals ab sos seus contraforts, pilars, arbotants, finestral, capers, templets, pinacles i cresteries, tot acabat i adornadíssim, presenten un cop de vista corprenor, brillantíssim. Es creuer fa a cada cap una gran fatxada. Sa de mitjorn no's veu gayre perque hi ha atrecada una ala d'edifici que pega fins an es palau arquebisbal. Aquesta ala, qu'es grandiosa, quant se feyen ses consagracions des Reys, servia per allotjar el Rey i es seu rossec i per donarhi es gran di-

nar de sa consagració.—Sa fatxada des cap nort des creuer sí que's veu molt bé perque hi passa per devant un carrer prou ample: fa tres compartiments, això es, es cap de sa nau central des creuer i es cap de ses naus laterals, ab una portalada a cada compartiment. Sa portalada de man dreita es llisa i fonda, i an es fondo hi ha una arquivolta románica preciosa. Sa portalada de ma esquerra es també molt fonda, ab un pilar central que sostén sa llinda, molt baixa, ab s'imatge del Bon Jesús beneint, fentli la cort a cada rebranca tres estatuas de sants, també de tamany natural. Part demunt aquests, a sa volta de sa portalada hi ha cinc fileres d'àngels devall dossets i asseguts a troncs de gloria, sonant trompetes del judici universal, que se representa an es fondo de sa portalada part demunt sa llinda, fent cinc sostres de baixos relleus: a dos sostres se representa la resurrecció dels morts; a dos altres sostres sa separació que ets àngels fan entre es salvats i es condemnats, que es dimonis se'n menen a forollons enjocats ab una corda, i entre aqueys condemnats figuren persones de tots ets estaments, esglesíastic i civil. An es sostre de més amunt e-hi ha el Bon Jesús assegut ab set ànimetes salvades demunt sa falda i àngels a cada banda que li presenten ànimetes demunt un càncom o tovaya.

Sa portalada central es també notabilíssima: en gradació, de quatre arquivoltes ab tres enfilays de sants, coranta dos entre tots, asseguts devall magnífics dossets. A ses rebranques e-hi ha sis sants adossats, i an es pilar divisori s'estatua de St. Remigi. Part demunt sa llinda se despleguen cinc sostres de baixos-relleus representant escenes de sa vida de St. Remigi i de St. Dionís. E-hi he contades fins a setanta set figures, plenes de gracia i d'espressió.

Pero lo que se'n du la pauma es sa fatxada principal d'aquesta Seu. Forma tres grans compartiments, això es, es mitx i es dos campanars, formant tresgrans sostres o daus horizontals. An es primer s'obrin ses tres grans portalades que formen un cos molt sortit: totes tres en gradació i flanquetjades ses foranes per un pilar quadrat, gruixadíssim, ab un capser molt afuat a cada cara, plenes aqueixes cares de baixos-relleus enquadrats per arcades i pilarets i cresteries.

Cada portalada fa sis arquivoltes ab cinc enfilays d'àngels i sants ab altres tantes de figures de sants de tamany natural a cada rebranca. Ses portalades laterals no tenen pilar divisori, i part demunt sa llinda, en lloc de baixos-relleus, s'obri es calat d'una claraboya, i lo meteix succeeix part demunt sa llinda de sa portalada des mitx, que té pilar divisori ab sa figura de la Mare de Deu. Cada portalada va coronada per un capser que enquadra estols de figures que brollen de s'arquivolta superior: a sa portalada des mitx, la coronació de Maria Verge an el cel, a sa portalada des costat de s'evangeli, Jesus en la creu ab tot s'acompanyament del Calvari; i a sa portalada des costat de s'epistola, el Bon Jesús assegut a un trono rodat d'àngels ab sos instruments de la Passió. ¡Quantes de figures de sants creys que hi ha an aqueixes tres portalades? Idò 530. I moltes

d'elles, sobre tot ses de ses rebranques, son estatuas molt notables, correctíssimes de dibuix i d'espressió com ses millors que's bons escultors des Reneixement tayaven.

Aqueix primer dau aont s'obrin aqueixes tres portalades estupendes va dividit en tres per quatre pilastres molt gruixades ab galeries d'arquets a cada cara. I vé llavo es segon dau horizontal, obrintse a's mitx sa gran claraboya, inscrita dins sa grandiosa arcada des cap de sa nau major, de manera que tot es un calat ab vidres de colors de banda a banda i de dalt abaix. An es costats de sa claraboya s'obrin uns finestral bessons ab capers part demunt, endiumenjats ab trebols i columnetes mitx-partidores. Aqueys finestralets se enfilen entre ses pilastres que hem dit que pugen d'abaix i divideixen en tres compartiments verticals sa gran fatxada. Aquestes pilastres fan un templet ab un sant dedins, de tamany natural, coronats de piràmides ben aguyonades ab frondes an es cayres o areses. Vé llavo es tercer dau horizontal, qu'es una superba galeria d'arcadetes ab gradació, cada una ab s'estatua d'un rey o bisbe, de tamany natural. E-hi he contades setanta tres estatuas d'aquestes, entre devant i es costats i darrera a sa banda de sa teulada; perque aquest dau se subdivideix ab tres: es des mitx, que aguanta es capser de sa teulada i es de sa cucuya de sa fatxada; i es des costats, que formen un dau des dos campanars, i se'n pugen per amunt, enjolits, i serveixen de basament an es dau superior de dits campanars. Cada un fa un templet vuytavat ab un finestral en gradació i un capser a cada a cara, tot bogit, i an es quatre cayres corresponents an es cornalons des dau inferior se'n pugen, a manera de contraforts, altres quatre templets vuytavats, com a caeres, tot bogit, com a filigrama de pedra, com a randa de bri finíssim. Aqueys templets havien d'anar coronats d'altres tantes piràmides aguyonades que no les arribaren a fer. ¡Quina llástima que no les acabassen!

I això es la Seu de Reims: tira de llarc 142 metres, i 30 d'ample per 38 d'alt a sa nau major. Això es la Seu de Reims, famosa per tants de conceptes dins s'historia de França pe'sa coronació des Reys que s'hi feya i dins s'historia de s'arquitectura per esser un d'ets edificis ogivals més magnífics i sublins.—Jo no me'n sabia separar. E-hi som estat fins prop de la una, mirantlame per dedins i per defora. Mos ne som anats a dinar ab N'Abadal; i de sa taula me n'hi som tornat a veurela. Es meus uys no se'n porien assaciar. N'Abadal se'n es anat a veure s'antiquíssima esglesia románica que hi ha aquí de St. Remigi i alguns altres monuments; i jo som tornat a la Seu, i allà mira qui mira, un cop es dedins, un cop es defores, sobre tot ses estupendes portalades de devant i des cap nort des creuer i llavo sa fatxada sublim, vertaderament suprema.

Ab això s'es fet hora de partir, i ¡cap a s'estació manca gent! Prenim un «ràpid» cap a París, que mos hi ha duys ab una exhalació. E-hi ha hagut estones fer trenta kilometres per quart d'hora. ¡Ah ido? A París hem pres es tranvia de devall terra, que mos ha deixats devora s'hostal,

(1) N'hi ha haguts qu'han sospitat si jo, a's temps que vaux esser a París, no deya missa, perque may vaux posar an aquest «Dietari» res referent a missa ni a ses eglesies aont ne digués. Han de sebre ido aqueys tals que a sa «Despesa» o «hostal» aont m'hostetjava a París, «Rue Madame» 61, estava tan bé, que fins i tot e-hi havia un oratori públic aont deya missa cada dia, i la'm servia En Pere Barnils. I com no m'hi sucneí cap incident que pogués interessar a nequí, vetaquí perque may vaux parlar de que anás a dir missa en lloc ni de res que hi fé referència.

¡bona nit! bona nit! ¡fins demà demati, si Deu ho vol i Maria.

Dia 6 de matx

Experiències an es Laboratori de fonètica experimental.—Esglesia de St. Eustaqui

Avuy som tornats ab En Barnils an es Laboratori de Fonètica Experimental del P. Rousselot, aont hem fetes experiències ben curioses sobre sa pressió des barram o mandíbules quant parlam. El P. Rousselot ha inventat una màquina per midar aqueixa pressió. ¡Vaja quin homo més enginyós qu'es per aqueixes coses!

Com he hagut dinat, als es cap, i ja veure l'esglesia de St. Eustaqui manca gent! qu'està allà dessà el Louvre, entre ses Halles (mercats cuberts) centrals, sa Bossa de Comerç, i s'Administració principal de Correus, tres grandiosos edificis. St. Eustaqui sens dupte es una de ses esglesies de Paris més importants. La comensaren an es sigle XVI l'any 1532 i la consagraren l'any 1637. Es una fusió meravellosa des gust ogival i grec-romà. L'any 1791 es revolucionaris se'n apoderaren, i la declararen Temple de l'Agricultura l'any 1795, després tornà an es culte catòlic, l'any 1844 s'hi calà foc, i la restauraren completament, tal com està avuy. Té 88 metres de llarc, 42 d'ample i 33'45 d'alt fins a ses voltes. Fa cinc naus de cinc trasts, creuer sens cúpula, i es cap de sa creu, de tres naus, de tres trasts, i llavò dues naus absidals, aont desemboquen onze capelles.

A sa nau major i an es creuer, part demunt ses arcades de ses naus laterals, corre un trifori o galeria d'arcades a manera de tribunes, i part demunt es trifori s'obrin finestrels a cada trast de sa nau major, creuer, naus laterals i an es cap de sa creu, essent ses naus laterals altíssimes, i es finestrels son de s'amplaria des trast, i es vidres alguns grisencs, altres pintats; n'hi ha des sigle XVI, meravellosos de color, i de moderns, prou acceptables. A cada cap des creuer e-hi ha amunt de tot una gran claraboya, i més avall dos sostres de finestrelats i llavò baix d'ells una mitja claraboya peraltada; i tots aqueys forats van guarnits de vidrieres de colors, preciosíssimes. Totes ses capelles son policromades i ab pintures de primera. Ses voltes de ses naus des costats son ogivals de 2.ª època i ses de sa nau major i des creuer son ogivals de 3.ª època, això es, fan entruyellats de nirvis i arcades. El chor ocupa tota sa nau major des cap de sa creu, ab un cadirat bo, pero ben baix. L'altar major s'alsa an es fondo de s'ábside sens retaule, i allà dessà an es dos trasts de ses naus absidals s'obri una capella de la Mare de Deu, grandiosa i molt endiumenjada de decoració elegantíssima, com una estatuade la Mare de Deu i altres imatges, de grans escultors: pintures murals de sa vida de Maria Santíssima, de pintors molt notables, p'es panys de paret des creuer i de ses capelles e-hi ha pintures murals d'aquelles que deixen ab un peu alt an es qui les se miren, si son una mica intesos.

Ademés d'aqueixes pintures e-hi ha ensà i enllà precioses estatuas de sants dalt represes per rebranques, pilars i columnes.

Es defores de St. Eustaqui son casi tan notables com es dedins, desplegantse magestuosissimament ses cinc naus ab so creuer i ses naus absidals ab fileres escalonades de contraforts, arbotants, finestrels, pinacles, crestries i gárgoles i llavò ses superbes teulades empinadíssimes. Sa fetxada es grega-romana ab un portic grandió, magnific.

¿Qui hu dupta que hi ha catedrals arreu arreu que no tenen s'importancia d'aqueixa esglesia? que resulta yertaderament una gloria de Paris.

A's temps que la visitava e-hi havia un bell estol de devots i devotes que hi feyen ses seues devocións; i ab això han compareguts estols de nins i nines, i ja son estats partits a ensayar baix de sa direcció de capellans vestits de chor, unes cançons relligioses d'allò bo de tot, semblaven cántics d'àngels. Los m'he estat escoltant una bona estona passanhi un gust fora mida. Es qui diuen que sa lengo francesa no serveix per cantarhi, ¡ja hi van calats per aygo! Demostren que no n'han sentits de francesos que parlin bé i cantin millor. En boca d'aqueys infants ¡vaja si hi brollava dolsa i suau i corprenidora sa lengo francesa, foguetjada ab s'elocuencia divina de Bossuet i ab ses baverades infernals de Voltaire!

Esglesia de St. Agusti

Volla anar a veure aquesta altra esglesia, qu'es llunyet de St. Eustaqui. I ¿qu'he fet jo? Prenc un automòvil taximetre (que costa a tant es kilometre de camí que fa); travessam per Avenue de l'Opera, Boulevard Hausmann i Boulevard Malesherbes, trobant per tot a betzef automovils, tranvies, carruatges, bicicletas, motocicles: uns qu'anaven per amunt, altres per avall i altres ab escunsa. Si s'automoviler no fos estat tan destre, no'n sortia. Ab tot i això aviat som estats devant s'esglesia de St. Agusti, que s'alsa a's mitx d'una gran plassa. Es feta entre ets anys 1860 i 1871, d'estil romànic modern. Es una nau, ab capelles que tot d'una son poc fondes, pero que hu son més com més s'acosten an es creuer, que aguanta una cúpula magnífica, de 25 metres de diámetro i 50 d'altaria (250 pams). Sa nau fa vuyt trasts; part demunt ses capelles e-hi ha tribunes i, demunt elles, finestrels ab vidres de colors. Ses voltes s'aguanten demunt grans jásseres de ferro, reforçades ab grans jays i permòdols, de ferro igualment. Sa cúpula s'alsa demunt un magnific vuytavat, aont s'obrin tres grans ábsides: ses des costats tenen a mitjana altura una elegant tribuna, ab finestrels i vidres de colors part demunt, i ab capelles devotíssimes part devall. S'ábside des fondo presenta magnífiques vidrieres de colors i es sa capella del Santíssim, devotíssima. L'altar major s'alsa a's mitx des vuytavat: e-hi pugen ab graons, i devall e-hi ha una cripta. S'altar va sensa retaule, soplujat per un baldaquí ab cúpula, tot magnific i preciós. Sa cúpula rumbetja un trifori i llavò una diadema de finestrels, setze finestrels ab vidres de colors. Casi tots es panys de paret de capelles, nau, vuytavat i ábsides, van policromats ab gran magnificencia. Resulta un conjunt meravellos; i es defores son per l'estil. Sa cúpula va rodada do quatre campanars, i sa fatxada fa un gran pórtic, i part demunt una faixa d'estatuas del Bon Jesús i des dotze apòstols, i més amunt una gran claraboya.

També he trobat un bon estol de devots que feyen ses seues devocións dins aqueixa esglesia, al gran reculliment.

Com som sortit de St. Agusti, es sol ja s'era fet avallet; i lo qu'he fet, es estat prendre es tranvia de devall terra, i ¡de d'allà cap a s'hostal! abans que no vengués sa fosca, que m'es a mi un contrari gros dins una ciutat tan colossal com Paris.

I prou per avuy! ¡Fins demà, si Deu ho vol i Maria!

Dia 7 de matx

Una illissó del P. Rousselot.—Grand Palais des Beaux-Arts

Avuy demati som tornats a seguir ses experiències an es Laboratori de Fonètica Experimental sobre sa pressió des barram en parlar, per sebre sa part que's barram pren ab so parlar. Com mos ne som temuts, han tocades

les dotze, i som fuyts cap a cercar sopes per que a s'hostal no mos dasen capot! Es qu'aqueys francesos el vel-len an es mitx dia per anar a dinar.

A les tres hem comparegut a s'Institut Catòlic a sentir el P. Rousselot sobre el ritme des vers frances. Es estada interessantíssima sa lliçó que mos ha dada sobre això.

Surt de s'Institut Catòlic, i prenc es bobiot cap an es Gran Palau de Belles Arts, entre el Sena i es Camps-Eliseus. He volgut veure qu'era això. Es immens de gran, i tant per defora com per dedins está decorat magníficament. E-hi ha grans sales i grans sales en torn d'un pati grandió de tot, com una Seu d'aquelles més grans, i tot cubert de vidres. Serveix aquest casal distorjo d'exposició permanent de pintura, escultura i arquitectura. Paguen un franc d'entrar. E-hi ha una partida de sales de plans d'edificis de tota classe, molt ben dibuixats; llavò sales i més sales de dibuixos, de gravats d'aquareles, de pintures. E-hi ha molta cosa notable, pero hi domina massa es desnau, pero un desnau d'allò més desenfreit. I

¿que'n direm de ses estatuas que umplen es grandió pati cubert? E-hi ha coses molt bones; pero hi domina absolutament sa nuesa més descarada. —E-hi havia una gentada horrosa. —Jo, com he vist allò, he adoptat es sistema de passar per devant aquelles obres d'art sensa girarm'hi ni manco aturarm'hi, si no eren miradores. —I he afinat un portal, i he buydat abans de veure totes ses sales i patis, perque me feya gitera aquell desenfreit de tants d'artistes de no dur casi altra idea que donar aufaus a sa «bistia-humana» ab escuses de donarli «art». Aquí si que hi escau allo de: «ab escuses d'En Pere En Pau s'escaufa». No, no son «obres d'art», sino «de bordell» moltes de ses que hi ha esposades an aqueix «Gran Palau».

Ab això, veyent que's sol ja s'era fet avall, ja li he hagut copat cap a s'hostal, i fins demà demati, si Deu ho vol i Maria.

Ara si qu'està acabat de tot es Dietari d'aquesta Eivida a França, Inglaterra, Bèlgica, Alemanya i Suissa. En nom de Deu. Amen.

ANTONI M.ª ALCOVER, pre.

DE TOTES ERBES

En Juanet i Ja fia del Rey

(segueix)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que 'l Sr. Rey i la Sra. Princesa arribaren a tenirne tant de mal de ventre d'En Juanet, de qui poria esser ell i de com s'arretglava tot sol dins aquell grandió casal, perque may e-hi veyen entrar ni sortir negú nat, que resolgueren, sa primera vegada que passant ells, el tornassen veure demunt es portal, d'aturarse a demanarli cinc sous quatre sous.

Fet i dit, un dia surten Rey i Princesa a estirarse ses cames; veuen En Juanet demunt es portal de ca-seua, i ¡cap a ell tot dret!

En Juanet les veu la tela, i ab una grandiosa capellada fins en terra, els escomet ab tota sa recatólica del mon dient:

—¡Bon dia tenguen, Sr. Rey i Senyora Princesa! ¡re-de-bon dia tenguen!

—¡Altre bon dia! diuen el Rey i sa seua fia la Sra. Princesa.

I ja se planten devant En Juanet, i el Rey ja l'invest ab aquesta:

—Fa massa temps que jo i sa meua fia i tota la Cort estam en-derrer de com t'arregles tu tot sol dins aquesta casa tan gran; i dic tot sol, perque may per may e-hi veyem entrar ni sortir negú nat. I tots deym sovint:—Pero aquest homo ¡bé deu haver de berenar, dinar i sopar! I ¿qui li arretgla la menjua? ¿Es dimonis cucarells? ¿es dimonis boyets?

—¡I aquesta m'es vera, Sr. Rey? s'esclama En Juanet. ¿I tots aqueys mal-decaps tenen de mi Vossa Reyal Magestat, mi senyora la senyora Princesa i tota la Cort?

—¡Tothom! ¡tothom! responen el Rey i sa seua fia.

—Sí qu'es gros això meteix! diu En Juanet. ¡No'm pensava jo tenir tanta de mereixera! ¡Sobre tot canyella, que fa bon brou! ¿Vol vossa Reyal Magestat, Sr. Rey, i vossa Reyal Altesa, Sra. Princesa, sebre com m'arretgl per la menjua tot sol dins aqueix grandió casal?

—¡Sí que mos agradaría sebrehu! diuen el Rey i sa seua fia.

—¡Idó venguen avuy a dinar ab mi, i

hu tocarán eb ses mans i se porán treure es gat des sac! diu En Juanet.

¡Ja les hi va venir de-nou an el Rey i a la Princesa aquella sortida d'En Juanet! i ¿que fan ells? L'agafan de la paraula, i li diuen:

—¡No res idó! ¡avuy vendrem a dinar!

—Idó les esper, diu En Juanet. I ¿an-e quina hora vendrán?

—¿Te cau bé en punt de mitx-dia? diu el Rey.

—¡De primera! diu En Juanet.

El Rey i la Princesa següen es seu camí, i comanaren a dos criats qu'estiguesen vel-lant fins a mitx-dia devant ca'n Juanet veyam si hi veurien entrar ni sortir negú nat.

Negú nat veren entrar ni sortir de ca'n Juanet aquells dos criats, i el Rey i la Princesa s'hi entreguen tot xarpats a dinar en punt de les dotze.

En Juanet els esperava dret dalt es portal; les rep ab tota sa cortesia del mon, les fa entrar dins es menjador i seure a sa taula; e-hi estén es canyemet, i ja diu:

—¡O canyemet, fé lo que saps fer! ¡Treumos des menjar que avuy haurien tret an el Sr. Rey i a la Sra. Princesa si haguessen dinat a ca-seua!

I encara no va haver dit allò, com zás! compareix demunt aquell canyemet es meteix dinar que's cuyner del Rey aquell dia havia fet, i que s'hi era mirat molt, com s'hi mirava cada dia perque el Rey era molt prim-cernet en materia de menjar i es cuyner afectat de quedar bé.

Com el Rey i sa seua fia veren aquell dinar just així com els ho treyen a ells a ca-seua, romangueren ab sos cabeys drets; i, com e-hu tastaren i veren qu'era just es meteix gust d'ets aguiats des seu cuyner, llavò sí que hu trobaven gros i no se'n sabien avenir.

Sobre tot, feren un bon cap de taula, i En Juanet que no romangué derrerà.

Com varen haver dinat, conversen una mica; i, mal a pier com estaven tant el Rey com sa seua fia, se despedeixen d'En Juanet, que les digué que, sempre que volguessen dinar, berenar o sopar ab ell, que fessen franquesa, que s'hi entregassen sensa avisar i tot, perque ja veyen

que's seu cuyner, es canyemet, no'l trobaven descuydat may.

El Rey i la Princesa agrairen tan bones ofertes, i se'n anaren cap dret a ca-seua. Tots es senyors de la Cort els esperaven per sobre es resultat d'aquella convidada; i, com sentiren sa relació del Rey i de la Princesa, quedaren sensa polsos, i en conversaren tot lo sant de-cap-vespre.

Lo endemà el Rey diu a sa seua fia:

—No tenim altre remey que convidar a dinar aqueix veynal nostro. Ell mos convidá ahir; avuy mos toca a noltros.

—Té raó vossa Reyal Magestat! diu la Sra. Princesa.

Agafen un criat, i li diuen:

—Veste'n a ca aqueix senyor foraster d'aquí devant, i digali de part nostra que avuy l'esperam sensa falta a dinar ab noltros a les dotze en punt.

Aquell criat se presenta a ca'n Juanet, fa sa comanda, i En Juanet, com el sent, s'asciama:

—Bé mos val ara se comensa a compondre sa cosa! Mira! diu an es criat, dirás an el Sr. Rey que a les dotze en punt e-hi seré, si Deu ho vol.

A les dotze en punt En Juanet entrava a ca'l Rey, que l'esperava ab la Senyora Princesa; se'n entren dins es menjador, se posen en taula, dinen tots ben arreu, i tothom tenia clavada sa vista demunt En Juanet, que sabia fer es paper de lo millor, i semblava que hi havia dinat sempre ab el Rey.

Conversa qui conversa, com varen haver dinat, el Rey arribá a dir an En Juanet:

—D'una altra cosa estam en darrer tots es d'aquesta casa, i es com t'ho feres per comprar sa casa que tens i com t'ho fas per porer donar a tots es pobres que venen an es teu portal, el doble de lo que aquí los donam. ¿D'on los te treus tants de diners? D'això estam en-darrer tots.

—¿Vol sobre vossa Reyal Magestat, diu En Juanet, d'ont me trec tanta de doblerada? Idó venguen demá a dinar ab mi, i els ho diré.

—Vendrem! diu el Rey.

—¡Vaja si vendrem! diu la Sra. Princesa.

—Idó jo les esper, diu En Juanet. I ara, sí m'ho permeten, me'n aniría a sa casa.

—¡Fé's teu gust, homo! diu el Rey. ¡A noltros no mos fas nosa, sino més tost companyia.

—Idó faré com qu'anarme'n, diu En Juanet.

I ab això s'aixeeu, fa sa cortesia que pertocava an el Sr. Rey i a la Sra. Princesa, i an es demés, i ja li ha estret cap a ca-seua.

A ca'l Rey no se'n porien avenir d'aquell Juanet, tan desxondit i tan present per tot, i no s'aturaven de parlar d'ell; i el Rey i sobre tot sa fia del Rey no'l se porien treure des cap, i no estaven a pler en no parlar d'ell.

Lo endemà a les dotze se presenten tots dos a ca'n Juanet. El troban dalt es portal, els-e rep ab tota sa cortesia que pertocava, els-e fa entrar dins es menjador i seure a sa taula, e-hi estén es canyemet, i li diu:

—¡Hala canyemet, fé lo que saps fer! ¡treu des menjar qu'avuy haurien tret an el Sr. Rey, si hagués dinat a ca-seua!

I encara no hu va haver dit com zás! demunt aquell canyemet compereix tot un

dinar just així com el solía treure es cuyner del Rey.

El Rey i sa seua fia hu tasten, i diuen tots dos:

—¡Just si fos aguiat des nostro cuyner! ¡just just així com ell mos ho aguiat!

I ja foren partits dassa qui dassa, i vos assegur que tant el Rey com sa seua fia feren un bon cap de taula, i En Juanet que no romangué derrera.

Com varen haver acabat de dinar, el Rey i sa seua fia s'esclamen:

—¡Pactes son pactes, Juanet! Mos vares prometre ahir que mos diries avuy d'ont treus tants de diners com gastes; ja pots esser partit a dirmosho, si vols, pots i no't sap greu.

—¡Ara meteix e-hu diré! respón En Juanet.

Se treu sa bossa verda ab sos cordons d'or, l'obri, les ho mostra, i el Rey i sa seua fia la veren plena d'or, tot dobles de vint i dobles de vint.

—Pero ¿i això es tot? diu el Rey.

—Sí, senyor! diu En Juanet.

—Això, diu el Rey, no basta per res p'es gast que tu dus just ab sos pobres. Deus tenir sa marrota a una altra banda.

—Li assegure, Sr. Rey, diu En Juanet, que no tenc altra marrota qu'això. Pero vossa Reyal Magestat no hu ha vist tot. Que comens a treure dobles de vint de dins aquesta bossa verda, i la Sra. Princesa que fassa altre tant.

¿Que me'n direu? Ell el Rey i sa seua fia se posen a treure dobles de vint i dobles de vint de dins aquella bossa verda; i, com més en trepen, més n'hi havia.

S'arribaren a cansar de treure'n, i sa bossa verda era tan plena que com havien comensat a llevarne. El Rey i sa seua fia n'estaven ab sos cabeys drets, no se'n porien avenir, i no s'aturaven de dir an En Juanet:

—Mira! mos has de dir aont se'n fan de bosses com aquesta! ¡Surta des llevant, surta des ponent, mos ho has de dir i foris!

—A mi la me mostrá un gigant, i jo la me vatx embutxacar, diu En Juanet. Jo no crec que n'hi haja una altra an el mon; lo cert es que jo no'n sé d'altra ni aont se'n puga trobar cap!

—No res, diu el Rey, per compostura demá vina a dinar ab noltros, i en parlarem més d'aprop.

—Gran mercè me fa, diu En Juanet. Vendré si es gust de Vossa Reyal Magestat i de mi senyora la Sra. Princesa.

—Es es gust de tot dos! diuen el Rey i sa seua fia.

Ara veurem, dissapte qui vé, si Deu ho vol i Marfa, lo que va succeir ab so anar En Juanet a dinar a ca'l Rey i s'entrevers que hi va haver ab la senyora Princesa.

(acabaré)

JORDI DES RECÓ

Es cacics socialistes de Marratxi

AN EN VERA-VEU

Com vos tenui tant de tranç en so destapar ses buranyes des socialistes, vos envié aquestes quatre claricies sobre es manetjos i tramoyes des tres o quatre cacics socialistes d'aquest poble, a fi de que en fassu un entre-tilay per «edificació» de tots es biduals i babaluets qui des socialistes se fien.

Es es cas que fa uns quants anys fundaren aquí un taller de sabateria,

donantli es nom de taller «cooperatiu».

Com es bo de veure, es quatre cap-pares se apropiaren es paper de directors, i un poquet més envant es de «propietaris». Tant es així, que aquest any passat, que deyen que hi havia hagut moltes ganancies, quant va venir s'hora de fer es balans, es «directors-propietaris» declararen que a ningú més que a ells interessava sebre si hi havia hagut ganancies o pèrdues; es veritat que es pobres sabaters que havien trebayat per sa ditxosa «cooperativa», ho havien fet per mitx real més barato que així com pagaven a Ciutat, però així no 'ls doná dret a cap benefici; es beneficis foren tots p'es quatre socis «capitalistes o propietaris».

Ara bé; yo vos pregunto, a vos, estimat «Vera-Veu», ¿ereis que aixó es «taller cooperatiu» ni un fòtil? ¡Quina diferencia hi veis entre aquest taller i ets altres tallers? En quant a mi, no n'hi vetx altra de diferencia, que sa d'haver sabut explotar millor els obrers, conseguint d'ells que los fessin ses sabates mitx real més barato que p'ets altres.

I perque aquest mitx real més barato? Es que aquí es gasts generals d'un taller son més grossos que a Palma? Es ben bo de veure que es tot al revés; aquí es molt més barato es lloguer de casa i molt més barata sa feyna de ses ripuntadores, i així de tot lo demés; per manera que es pagar mitx real manco no té altre fi que xuclar sa suor an ets obrers, funció propia des «capitalisme explotador».

Tenim idó que baix des nom de «taller cooperatiu», es cacics socialistes d'aquí tenen un taller capitalista de sa pitjor especie.

I ets obrers d'aquí no s'han donat conte d'aixó?—Foy, com a conte ya s'en han donat. Aquest any passat hi va haver mar de sards sobre ses ganancies que es cacics s'embutxecatjaren; fins i tot los volien treure des partit; però tot va esser fum de formatjada; vengueren uns quants ciutadans, feren la mar de discursos sobre «s'honradesa socialista», i res pus.

No per aixó deixá de durse'n una costerada es taller; bon raig de fadrins en fogiren, fins a convertirse ab una «empresa», que, com totes ses de Palma, dona sabates a fer, entregant es pareys tayats. An es «taller» no hi son romasos més que es cacics «capitalistes-empresaris», xucladors de mitx real per parey an es pobres obrers.

Ultimament, quant sa vaga de sabaters, volgueren es cacics tornar cridar es sabaters i los donaren feyna «mitx real més barato d'així com se trabayava antes a Palma»; per manera que convertiren ab «esquirols» casi tots es sabaters d'aquí.

Una vagada acabada sa vaga de Palma, perque ets obrers no los fugissen, les prometeren pagar sa feyna an es meteix preu que a Ciutat; però després d'un parey de setmanes—quant suposaven que cadascú ya hauria entregat ses formes an es seu taller respectiu de Palma—tornaren baixar es mitx real de «gracia», figurantse que es pobres obrers no tendrien més remey que allargarhi es coll.

Es contes els-e son sortits equivocats. Es patrons de Palma son estats més generosos qu'ells, i han tornat donar feyna un mitx real més car que es nostros cacics d'aquí.

Però no para aquí sa... «frescura» des quatre socis capitalistes d'aquest taller: ademés de xuclar sa suor an ets seus obrers, exerceixen una verdadera tirania demunt ells. Així, per exemple, se son negats a donar feyna a dos pobres obrers—que no'n poren tenir a Palma—just perque protestaren de que los baixasen es mitx real; i an aquelles ripuntadores que tenen son pare o germans sabaters, no los

donen feyna si tots no'n fan per elles, com se suposa, mitx real més barato que a ses altres parts.

Fins i tot, quant hi ha una festa a sa ciutat socialista, amenassen llevar sa feyna a tots aquells que no menin ses seues dones i filles a ses seues festes.

Com sempre, son venguts «componedors» socialistes de Palma; pero res s'es arreglat; es cacics continuen xuclant sa suor des pobres que no poren defugir d'ells, i lo que es més monstruós continuen formant part des sindicat «d'obriers» sabaters. ¿Quant s'es vist may que ets empresaris formin part des gremi des seus obrers? ¡Aixó si que es pasturar plegats llops y auveyes!

Però, es cap i la fi, qui té sa culpa de tot aixó? Sa toixadurreta d'ets obrers, agafats dins ses xerxes socialistes, els quals no saben treure-se es jou tiranic des quatre cacics, que ab sa seua desvergonya los duen enganats i los esploten així com volen. Si poreu treure partit d'aquestes quatre claricies, feysho per obrir ets uys an aquests malanats obrers socialistes, que se deixen esplotar des seus «companys» de l'engán.

UN MOSSO DE SABATER.

N'estam contents!

D. Antoni Ferrer, Mestre públic de Sóller, mos ha escrit una carta negant que fos ell que se'n aná a calumniar, s'altra diassa, demunt «s'Anima lot pudent», es «Germans de ses Escoles Cristianes» de dita vila; i protesta ab gran energia de que negú haja pogut creure qu'ell anás a cometre tal indignitat. N'estam molt contents d'aquesta actitud del Sr. Ferrer i de que no sia ell ni conega fins i tot tal calumniador. Tal declaració i tal protesta honren molt el Sr. Ferrer, i el fan digne de tota sa nostra consideració i respecte.

Aquesta vegada entrarà!

Si, no hi ha «spiritu-tuò»: aquesta vegada entrarà sa República a Espanya... ¿a governar o a fer vaumes dins es carnatge? Voltros meteixos que lletgiu aixó, e-hu poreu coletgir de lo que diu un des caporals republicans, En Nakens, director de «El Motiu», un des missatges d'En Barrufet qu'han fet més matx dins Espanya. Aquesta mala-ánima volia unir es caporals republicans, i no hu ha pogut lograr, i de rabia ha escrit: «M'he de condemnar i me condemn a dos mesos i un dia de silenci absolut respecte de ses petiteses, miserries, enveges, odis i tota classe de males passions que constitueixen sa vida normal des caporals republicans, desfressats ab sa careta d'amor a sa república, a sa moralitat, a s'honradesa, a sa cultura i a sa revolució».

¿E-hu sentiu republicanetxos de Manacor i fora de Manacor? Es un des vostros caporals, es En Nakens, que diu que's caps-pares de sa republica están plens de «petiteses», de «miserries», d'enveges, d'odis, de «toda classe de males passions». Es un nes vostros, En Nakens, que diu que's caporals vostros son uns farsants, que van desfressats, qu'es fals que estimin sa «república», sa «moralitat», s'honradesa, sa «cultura», sa «revolució».—Ab uns «caporals» així ¿no es ver que va a má d'entrar prest sa república?

Encara més infamies de s'«Obrer Balear»

Dissapte passat les tira totes demunt Aleixandre VI, mentint ab moltes de coses, com l'ánima de Judes. Ment quant diu que Aleixandre VI i Cesar Borja visquessen malament ab Lucrecia Borja. No tractam de defensar ni molt manco moltes de coses.

que feren aquells dos, sino que les condemnem ab tota sa nostra ànima; pero que fessen ab Na Lucrecia lo que diu es paperot socialista, no hu ha pogut demostrar negú ni hi ha monuments històrics verídics que hu provin ni donin peu per sospitarho; i, si no, que les indiqui es paperot socialista, i les discutirem. ¡Bo está tal paperot per indicar tals monuments! ¡Si no sap més que lo qu'ha copiat des llibre canalla i cremador que li serveix de font.

Ment es paperot socialista com diu que Cesar Borja assassinà es seu germà Juan porque aquest li disputava Na Lucrecia. ¿Ha pogut provar negú que Cesar fés una tal cosa? Veyam ¡que diga es paperot socialista aont costa res d'aixo! Es ver que Juan Borja va morir assassinat, pero no's pogué aclarir qui era estat s'assassi, i ses sospites no caygueren may dalt es seu germà Cesar.

Ment es paperot socialista com diu que Aleixandre VI «inventà es culte de Maria Verge». ¿S'es vista may mentida més grossa? ¿Aleixandre VI, que va viure an es sigle XV, haver «inventat es culte de Maria Verge», qu'es tan antic com l'Esgleria Catòlica? ¡Mil anys abans de nèixer Aleixandre VI el mon cristià estava ple d'esglies dedicades a Maria Verge! ¿No es ver que, per escriure i publicar mentides tan descarades, se necessita no tenirne gens gens de vergonya?

Ment es paperot socialista com diu que Aleixandre VI «cremà el P. Savonarola després d'escomunicarlo». Es ver que Aleixandre VI escomunicà el P. Savonarola porque aquest s'ho tenia massa merescut; lo que no es ver lo qu'es una calumnia com unes cases, que Aleixandre VI el cremás. Lo que va fer Aleixandre VI, com va sobre que's florentins havien pres el P. Savonarola i anaven aplicarli la Lley, va esser reclamà que le hi enviassen per judicarlo ell; pero es florentins no le hi volgueren enviar, sino que constituïren un tribunal que'l judicás, i tot lo més admeteren dos dellectats que hi enviá Aleixandre VI per formar part de dit tribunal, que declará «heretges», «cismàtics» i «despreciadors» de la Sta. Seu» el P. Savonarola i dos companys seus d'hàbit, i les entregaren an es Bras Civil, que les aplicá sa pena que ses lleys civils senyalaven llavó per tals crims, això es, els-e penjaren i cremaren es seus cossos, haventlos Aleixandre VI alsada s'escomunió porque se penediren idemanaren perdó. De manera que ensa mort de Savonarola Aleixandre VI no hi va prendre més part que alsant-li s'escomunió. ¡I es paperot socialista té sa desvergonya de dir que el va cremar! Així escriuen s'historia es socialistes, mentint com a canalles.

Ment es paperot socialista quant diu que «es catòlics dediquen tots es seus elogis» a Aleixandre VI. Es completament fals que «es catòlics» fassen res d'això; i si no, que citi es paperot socialista «catòlics» que hu fassen! que citi noms i armes d'historiadors «catòlics» que fassen tals «elogis» Es catòlics, escriptors i no escriptors, alaben ses coses bones que tenia i que va fer Aleixandre VI, pero condemnem ab tot es nostro cor ses coses que va fer malament, i ab noltros fan lo meteix tots es catòlics que coneixen sa vida d'aquell personatge, que fou una llástima que ab sa seua conducta privada enlletgis i tirás a perdre ses dots d'intel·ligència, caràcter, manetx i govern, vertaderament escepcionals i estraordinaries qu'havia rebudes de Deu.

Ment es paperot socialista allà ont diu que p'es catòlics «s'ortodoxia» (sa pureza de sa fe) «es es tot i ses virtuts no son res». ¿Aont ni quant es catòlics han tengut ni professat tal

concepte de «ses virtuts»? ¿Que no es capaç es paperot socialista de provarmos que's catòlics professin ni hagen professat may que «ses virtuts no son res»? Es qui ensenyen això son es socialistes, que neguen s'existència de Deu, ab lo qual venen a negar s'existència de tota virtut, per que si Deu no existia, ¿que seria sa virtut més qu'una beneytura, més qu'una ximpleza estúpida?

No, no son es catòlics, sou voltros, socialistes, que ensenyau i professau que «ses virtuts no son res», o grans carronyes! o grans noninguns!

Ment també es paperot socialista quant diu que Aleixandre VI dinà un dia ab Cesar Borja i cinquanta dones perdudes, que's posaren a ballar, primer vestides i després despujades, i que Aleixandre VI senyalà un premi an es qui devant ell pecassen ab aquelles. ¿A veure quin historiador formal, quin monument històric verídic testimonietja aquestes fetes horribles que's paperot socialista atribueix a Aleixandre VI? ¿Que anomèn es paperot canalla ets autors o monuments historics que diguin res d'això, i e-hu veurem quins son ells i quin crèdit mereixen.

Sobre això de Aleixandre VI i es Borges s'ha de tenir en conte que representaven un partit poderosíssim dins Italia durant se segona mitat des sigle XV i primeria des XVI, i que per lo meteix eren es blanc de ses ires des partits contraris, que ja llavo eren tan poc escrupulosos en calumniar horrorosament es seus contraris, mentint a la descarada, com ara ets anticlericals.—¿Vol dir això que tot lo dolent que's va dir d'Aleixandre VI i es Borges, es fals? No; desgraciadament e-hi havia coses veres, pero no eren ses que'n diu es paperot socialista. Casi tot lo que'n diu aqueix paperot no son més qu'un enfilay de calumnies desenfreides.

Lo célebre es sa feta que's paperot conta com una cosa, escandalosa de tot, d'Aleixandre VI i Lucrecia Borja, qu'un dia, guaytant per una finestra, les va fer moltes de riayes es veure que dues pollines reberen a cosses i alsades de cul quatre cavalls que les investien. ¡Quin escàndol (¿no es ver?) que un riga devant un fet d'aquests! ¿No es ver que tal riayes no porien tenir perdó de Deu? ¡Ah fari-seus d'En Barrufet! ¡Ah grans hipocrites de socialistes!

Animalades

N'amolla un ratx s'Animalot pudent contra el Rt. Vicari de Deyá, i tot porque el Sr. Vicari compleix ab sa seua obligació de fer la guerra an es balls d'En Barrufet, verbo, d'aferrats. Está molt en caràcter s'Animalot defensant es balls del dimoni.—Ademés du unes gloses de de dos sentits, de lo més ofensiu a tota oreya honesta. Les firma aquell Pinyol pi-yolíssim, que casi no sap badar es barram que no ofenga sa Relligió o sa moral ¡Quin endiot més endiotenc!

Sa Republicuetxa de Portugal

Sa primeria que la posaren es pericliquetxos republicanetxos d'Espanya no paraven de retreurela jurant i perjurant que havia de fer sa felicitat de Portugal i qu'aviat aquesta nació seria una de ses primeres del mon. Passaren mesos i mesos; a Portugal, en lloc de compondre-se gens ses coses, s'anaren esfondrant esfondrant, i es paperetxos republicanetxos comensaren a no parlarne d'aquella Republicuetxa, i arribaren que no'n deyen casi res may, porque no'n porien dir res agradable.

Així anaven ses coses quant s'altra diassa e-hi esclatà un alsament monárquic entranthi pe'sa frontera espanyola molts d'emigrats portuguesos, que hi pogueren entrar peu pla, sensa trobar cap forsa republicana que tractás de capturarlos i aquí foren ses bones. Es republicans portuguesos i... es republicans espanyols mogueren un escàndol ferest con-

tra es Govern d'Espanya porque havia deixats passar pe'sa frontera aquelles forses monárquiques que's republicans portuguesos deixaren entrar sensa preocuparse'n gota ni temerse'n fins que ja foren dins Portugal fentne de ses seues. I aquests noninguns de republicans retxaven ses espases contra es Govern d'Espanya, tractantlo de deslleal, de favoridor d'ets insurrectes portuguesos contra es dret internacional! Pero ¿quí es que fa aquí es mal paper més que sa republicuetxa portuguesa que no guarda sa frontera seua per aturar ets insurrectes que hi vulguin entrar? Es sa Republicuetxa de Portugal qu'ha de defensar sa seua frontera i no es Govern d'Espanya. ¿Vol dir es Govern d'Espanya havia de fer per aquella Republicuetxa lo que ella no feya per ella meteixa? ¿De quant ensá es Govern d'Espanya té s'obligació de sostenir aquella Republicuetxa, allà ont ella no's cuyda de sostenirse?

I no hi ha hagut aixó només. Es Govern republicà de Portugal reclamá des Govern d'Espanya que allunyás de sa frontera portuguesa ets emigrats portuguesos que caplleven per devora aquella frontera dins Espanya, i que los se'n duguessen devers Cuenca i Teruel, partint des principi de que's Govern portugués pagaria es transport i manteniment d'aquells emigrats. Es Govern d'Espanya se'n h'aduyts dits emigrats allà ont desitjava es Govern portugués, pero ara es Govern portugués no vol pagar tal transport ni tal manteniment. ¡Aixó se diu formalitat!

I encara hi ha hagut més: tant es Govern portugués a Lisboa com s'enbaixador portugués a Madrid han fetes un enfilay de guitzeries contra Espanya, fentlos costat es republicanetxos espanyols, que es Govern ha hagut de dir un mot a tal Govern i a tal Embaixador, els quals ara están una mica més alerta. ¡Figuravos que volien fer una manifestació a Lisboa meteix contra Espanya diumenge passat, prenenthi part republicans espanyols. Es gov'n portugués a la fi va comprendre ses conseqüencies desagradables que tal toixerudeza li poria dur i privá tal manifestació.

En tot aixó encara es qui han fet es paper més ridícul, son estats es nostros republicanetxos, fent costat an ets inemics d'Espanya, obrant just, si no fossen espanyols. Es que son una gent lo més desenfreida. Ells s'han passat un parey d'anys cridant contra s'intervenció d'Espanya an el Marroc, dient qu'Espanya no s'havia d'aficar ab so règim d'aquell país porque no tenia cap dret d'haficarshi i que havia de deixar ses kábiles que es governassen així com les donás la gana. Ido bé ells que feren tant de foc per que Espanya no intervengues en res ni per res en el Marroc, ara ells volen que intervenga a Portugal per sostenir sa República, i ells prenen com a causa propia sa causa republicana de Portugal, i la defensen contra Espanya, fent una campanya contra Espanya. Aixó es es patriolisme des republicanetxos espanyols. Ab això se demostren lo que son casi tots, uns traydors a la Patria, uns venuts an ets inemics d'Espanya. Traydors i venuts! ¡Quina honra p'es partit republicà espanyol! S'ho pot dir partit espanyol; pero no s'hi demostra casi may, sino tot lo contrari!

¡Tot vos sia enhorabona, lerrouxistes!

Qui sent es lerrouxistes, sempre tot les va bé; sempre creixen i creixen i aviat entrarán. Això diuen ells, pero los succeeix ben a s'enrevés. A Barcelona están croixits de tot, i aixó qu'allà es es seu fort, sa seua ciutadella. A Valencia se'n han duyta una esmorçada forta ab lo des suplicatoris concedits contra N'azzati.

Com En Lerroux no pogué o no volgué aturar que ses Corts concedissen dits suplicatoris, N'azzati hagué de fogir a França, i es seus partidaris de Valencia están fets uns dimonis contra En Lerroux, qu'ara hi es anat per justificar-se devant sa Junta republicana radical d'allà, i sembla que tal Junta no es ro-

masa satisfeta de ses explicacions d'En Lerroux. De manera que's pot dar per perduda p'es lerrouxisme tota sa forsa republicana de Valencia. Beníssim.

Gran batcollada an es radicals francesos!

Los ho ha pegada sa majoria republicana des Congrès de Diputats, que acaba de votar ab so Govern Poincaré-Briand es sistema electoral-proporcional, que's radicals (Combes i companyia) no volien porque veuen que'ls ha d'esser pesta i ha d'acabar per deixarlos fora de combat. De manera que's Radicals francesos, es més contraris que té sa Relligió dins França van quart-minvant, son un llum qu'acaba s'oli; s'opinió pública els ha pegat batcollada. Beníssim! Així hu vegem de tots es radicals del mon. Si no s'han de convertir, el dimoni que les se'n duga, més prest avuy que demá. *Cadesú que tenga lo qu'es seu!* Lo millor seria que's convertissen. Deu ho fassa qui pot. Amen.

Ja n'hi ha de fam!

El Ideal de dissapte passat surt de botador cantant ses glories de sa Republicuetxa de Portugal dient que «es immensament forta». Aqueys replublicans son així: en punt de mitx-día, quant fa aquell sol que crema ses pedres, un republicà, si li convé, vos sostendrá que fa una fosca tan espessa que la poren tayar a espasades.

¡Sa Republicuetxa de Portugal, que cada punt ha de mudar de Ministeri, i no passa setmana que no tenga una vaga de tals i tals obrers o un alsament monárquic o una topada o altra; sa Republicuetxa de Portugal, que sols s'aguanta porque se veu que allà está tot desgavellat, inclús es monárquics, que ni s'entenen ni saben que duen entre mans; aqueixa Republicuetxa de Portugal «immensament forta»? ¡No mos fassau riure tant, republicanetxos bobianetxos, que sa panxa ja mos fa mal de tant de riure demunt ses vostres costelles! ¡Mos ne feys massa de riayes!

Secció local

¡Cinc mil pessetes pe' ses obres de l'església parroquial! Es nostro digníssim Diputat a Corts, D. Juan Valenzuela, acaba de conseguir que s'Estat destin cinc mil pessetes a ses obres de sa nostra església parroquial. Ell ja va esser qui principalment alcansá que's Ministeri de Gracia i Justicia aprovás per Rey al Orden es projecte de reforma de dita església; i en virtut de tal aprovació ara s'Estat ha comensat a concedir cantitats per tals obres. Per lo meteix estam d'enhonorabona es manacorins: i mos pertoca agrair detot cor a D. Juan Valenzuela lo qu'ha fet i fa pe' sa nostra església parroquial. I no es només pe' sa nostra que treballa i se desteeixina aquest meritíssim Diputat, sino p'es bé espiritual i temporal de tots es pobles i de totes ses esglésies de Mallorca. Sí, tots es qui estimam i volem es bé espiritual i temporal de Mallorca, mos pertoca estar agraits a D. Juan Valenzuela per lo que fa com a Diputat a Corts.

Es sol mos pitja es taseó horrorosament. ¡Vaja quines soleyades! ¡No es estrany que la gent li estregua cap a mar a posar es cuyram en remuy!

¿I sa «festa escolar» d'enguany per ont ha pres? I aixó que deyen que l'havien de fer ben «layca» ben «layca»! ¡Ja n'hi ha de trenques des dir an es fer!

S'al-lotea de ses escoles i costures pareix que están una mica mal ave-sats ara sensa escola, com un ferrer sensa carbó. Ja hu veure En Gelat aont se jeurá.